

Voor de Heer en voor Oranje

**SIMON OOMIUS EN ZIJN ORANGISTISCHE BAZUINEN
(1672-1674)**

Theo Basoski

Voor de Heer en voor Oranje

De publicatie van dit boek werd mede mogelijk gemaakt door de Stichting Afbouw Kampen.

Sponsored by **STICHTING AFBOUW KAMPEN**

Afbeeldingen op het omslag: voorkant gravure van Bernard Picart (1728), Willem III legt de eed als stadhouder af in 1672, collectie Museum Boijmans van Beuningen; achterkant zilveren historiepenning, anoniem (1672), Noodzakelijkheid van de verheffing van Willem III tot stadhouder, collectie Rijksmuseum Amsterdam.

Deze dissertatie heeft geen eigen ISBN. Het ISBN van de handelsuitgave is 978 90 8704 824 2

© 2020 Theo Basoski
Uitgeverij Verloren
Torenlaan 25, 1211 JA Hilversum
www.verloren.nl

Omslagontwerp: Rombus/Tanje Stropsma
Layout: Rombus, Hilversum
Druk: Wilco, Amersfoort

No part of this book may be reproduced in any form without written permission from the publisher.

THEOLOGISCHE UNIVERSITEIT VAN DE GEREFORMEERDE KERKEN
IN NEDERLAND TE KAMPEN

Voor de Heer en voor Oranje

Simon Oomius en zijn orangistische bazuinen
(1672-1674)

Academisch proefschrift

Ter verkrijging van de graad van doctor in de theologie,
op gezag van de rector dr. R. Kuiper,
zo God wil in het openbaar te verdedigen
op 18 september 2020 om 15.00 uur
in de Nieuwe Kerk,
Broederweg 34 te Kampen

door

CARLOS THEODOOR BASOSKI

Promotores: Prof. dr. F. van der Pol
Dr. J.W. Koopmans (Rijksuniversiteit Groningen)

Beoordelingscommissie:

Prof. dr. H. van den Belt (vU)
Prof. dr. E.A. de Boer (TU Kampen)
Prof. dr. G.H. Janssen (UvA)

Inhoudsopgave

Woord vooraf	7
Inleiding	9
1 Discussie in het Rampjaar	9
2 Vijf bazuinen	11
3 Confessionalisering	16
4 Probleemstelling en methode	21
5 Bronnen en opbouw van het onderzoek	24
6 Relevantie	25
DEEL A: HISTORISCHE CONTEXT	27
1 Simon Oomius en de confessionele staat	29
1 Simon Oomius – een korte biografische schets tot 1678	29
2 Oomius’ netwerk	34
3 <i>Theologico-politica dissertatio</i> (1662) en <i>Schriftuerlijcke Prognosticatie</i> (1666)	37
4 Conclusie	43
2 De samenbindende factor	45
1 Een nieuwe tijd	45
2 Oorlogstijd	49
3 Gereformeerd en eenheid	50
4 Oranje en eenheid	53
5 Vrijheid en eenheid	59
6 Staatsvorm en wereldbeeld	60
7 Gods voorzienigheid	62
8 Conclusie	64
3 Bazuinen	66
1 Overtuigen	66
2 Bazuinen	67
3 Confessionalisering	73
4 Oomius’ bazuinen	76
5 Conclusie	81

DEEL B: ANALYSE	83
4 Een politieke koers	85
1 De stem van de stadhouder	85
2 Burgers en oorlog	89
3 Regenten en oorlog	92
4 Handel en scheepvaart	93
5 Conclusie	96
5 Een rechtvaardige oorlog	98
1 Oorlog en vrede	98
2 Verbroken verbonden	104
3 De vroomheid van de <i>Theologia Practica</i>	105
4 Een vroom leger	114
5 Conclusie	118
6 Een bijzonder land	121
1 Vaderland	121
2 Verbond	125
3 Frankrijk	131
4 De paus en zijn bisschoppen	134
5 Engeland	137
6 Conclusie	141
7 De onmisbare schakel: het stadhouderschap van de Oranjes	142
1 De moord op Johan en Cornelis de Witt	142
2 Eenheid	147
3 Gods voorzienigheid	152
4 Oranje-karakters	156
5 Conclusie	158
Conclusie	161
Samenvatting	168
Summary	172
Bijlage 1: Bazuinen 1486-1795	176
Bijlage 2: Overzicht van bazuinen naar meest voorkomende titels	189
Gedrukte bronnen	196
Literatuur	198
Register van namen	206
Over de auteur	208

Samenvatting

Deze studie is een onderzoek naar de bazuinen van de gereformeerde predikant Simon Oomius (1630-1706). Het onderzoek richt zich met name op de theologische verklaring van zijn politieke stellingname zoals hij die verwoordt in politieke pamfletten die hij geschreven heeft van 1672-1674. Dat zijn de beginjaren van het stadhouderschap van Willem III. Het gaat om vijf pamfletten, te weten *Oorlogsbazuin* (1672), *Troostbazuin* (1673), *Oorlogsbazuin* (1673), *Triomfbazuin* (1674) en *Vredesbazuin* (1674). De *Oorlogsbazuin* uit 1673 is de kortste en telt 82 pagina's, de *Vredesbazuin* is met 171 pagina's de omvangrijkste. In het boek wordt eerst de context beschreven in drie hoofdstukken aan de hand van een korte biografische schets van Simon Oomius, een beschrijving van de maatschappelijke discussie met betrekking tot de rol van het Oranjehuis en het middel waarmee Oomius zich in de discussie begeeft: zijn pamfletten die hij de titel *bazuinen* meegeeft. Dan volgen vier hoofdstukken waarin de bazuinen worden geanalyseerd.

Simon Oomius werd op 1 maart 1630 geboren in Heenvliet, waar zijn vader Cornelis predikant was. Cornelis was afkomstig uit de Zuidelijke Nederlanden, waar zijn familie in Turnhout en andere Zuid-Nederlandse steden een goede positie had. Hij heeft echter zijn positie en het grootste deel van zijn bezittingen moeten opgeven, omdat hij zich door God geroepen wist tot het gereformeerde geloof. Cornelis werd schoolmeester in Delft en nadat hij in 1619 beroepbaar werd gesteld, werd hij predikant. Hij was een zogenaamde 'Duitse klerk', een predikant zonder academische theologische opleiding. Een stap die schoolmeesters in die tijd vaker maakten. Johannes Polyander van den Kerckhove was in die tijd Heer van Heenvliet. Hij was een gunsteling van Frederik Hendrik en kreeg belangrijke ambten. Polyander van den Kerckhove speelde een belangrijke rol in de onderhandelingen over het huwelijk van Willem II met Mary Stuart. Na de dood van Willem II bleek Heenvliet zich ook te kunnen bemoeien met de opvoeding van Willem III. Oomius bracht zijn jeugd door waar een invloedrijke orangist een belangrijke positie had.

Simon Oomius heeft theologie gestudeerd in Leiden en daarna in Utrecht, aange trokken door onder anderen de theologen Gijbert Voetius en Johannes Hoornbeek. Hij werd in 1653 predikant te Purmerland, dat onder de Heerlijkheid Purmerland en Ipendam viel, waarvan Maria Overlander vrouwe was. Zij was getrouwd met Frans Banning Cocq en samen behoorden zij tot de Amsterdamse regentenkring, verwant met de regentenfamilie De Graeff. In 1674 is Oomius veldprediker geweest in het leger van Willem III en uit het voorwoord van zijn *oorlogsbazuin* uit

1672 kan opgemaakt worden dat hij al eerder een functie in het leger heeft gehad.

Oomius heeft veel gepubliceerd, waaronder gelegenheidsgeschriften, zoals zijn bazuinen. Al in de jaren 1660 had Oomius geschreven over de Republiek als een confessionele staat. In 1662 schreef hij over de plek van de Rooms-Katholieke Kerk in de Republiek in zijn *Theologico-politica* en ook in zijn *Schriftuerlijcke Prognosticatie* uit 1666 schreef hij over de belangrijke rol van gereformeerde vroomheid in de Republiek. Via onder andere dit laatste werk is ook het netwerk van Oomius redelijk in kaart te brengen. Zijn collega's Simon Simonides (1629-1675), in de jaren 1670 predikant te Den Haag, en Jacobus Borstius (1612-1680), in die tijd predikant te Rotterdam, schreven lofdichten in de *Schriftuerlijcke Prognosticatie*. De Rotterdamse predikant Franciscus Ridderus (1620-1683) alsmede de Haagse predikant Thaddeüs de Landman (1628/9-1681) waren bevriend met Oomius. Aan de laatste droeg Oomius zijn *Triomfbazuin* op. Al deze collega's van Oomius waren ten tijde van het bewind van Johan de Witt vanwege hun orangistische prediking in aanvaring gekomen met de overheid. Oomius heeft zich in de bestaande machtsverhoudingen geschikt en ging pragmatischer om door zijn tijd af te wachten en door zich te mengen in het publieke debat via het gedrukte woord in plaats van de kansel.

Oomius gaat helemaal mee in de discussiecultuur van de zeventiende-eeuwse Republiek. Door middel van het schrijven van zijn bazuinen mengde hij zich in het publieke debat. Na een globaal onderzoek naar bazuinen die verschenen zijn tussen 1617 en 1795 kan geconcludeerd worden dat bazuinen over het algemeen polemisch van aard waren. Verder hebben zij veelal een orangistisch karakter. De bazuinen van Oomius passen helemaal in dit patroon. Hij profileert zich politiek door middel van zijn bazuinen vanwege hun inhoud en doordat Oomius deze geschriften aan Oranjegezinde personen opdraagt. De bekendste twee daarvan zijn de al genoemde Haagse predikant Thaddeüs de Landman en Cornelis Tromp, zoon van Maarten Tromp en tevens admiraal. Deze twee publieke figuren stonden bekend om hun orangisme. De oproep tot bekering die in zeventiende-eeuwse bazuinen van collega-predikanten van Oomius terug te vinden is en die ook in Oomius' eigen bazuinen voorkomt, laat zien dat bazuinen in de zeventiende eeuw tevens een middel waren om het ideaal van de confessionele staat uit te dragen. Overheden hadden in dit ideaal een verantwoordelijkheid met betrekking tot de *praxis pietatis*.

In de analyse van de bazuinen is in eerste instantie gezocht naar concrete politieke standpunten. De oproep die Oomius doet in het najaar van 1672 om belastingen te betalen opdat de stadhouder zijn taak kan uitvoeren om het land te beschermen, komt overeen met de inhoud van brieven die Willem III aan de Staten van Zeeland en Holland en West-Friesland heeft geschreven. Aan de wens van de prins dat de predikanten zich zullen inzetten om de gemeente op te roepen om financieel bij te dragen aan de verdediging van godsdienst en vrijheid voldoet Oomius met zijn bazuinen ruim. Dit is niet alleen maar naar Romeinen 13 oproepen om gehoorzaamheid aan de overheid. Het is steun aan en uitdragen van de oorlogspolitiek van Willem III. Er mocht onder geen beding vrede gesloten worden met Frankrijk, omdat dat de ondergang van de Republiek zou betekenen. Toegeven aan Frankrijk zou

een einde betekenen van de vrijheid en de gereformeerde godsdienst, want de Franse koning was erop uit om die laatste uit te roeien. In de oproep om belasting te betalen klinkt ook duidelijk Oomius' ideaal van de samenleving door: een harmonieuze eenheid, waarin iedereen zijn eigen plek heeft met de rechten en plichten die daarbij komen. Oomius steunt de politieke lijn om meer geld uit te geven aan defensie en ook om in tijd van vrede, waarover hij uitvoerig schrijft in zijn *Vredesbazuin*, niet te bezuinigen op de defensie-uitgaven. Dit was een van de grote twistpunten geweest tussen Hollandse regenten en Willem II na de Vrede van Munster. Het leger was immers een van de belangrijkste pilaren waarop de macht van de stadhouders rustte, aangezien zij de functie van bevelhebber van het leger hadden. Pleiten om in tijd van vrede de defensie-uitgaven op peil te houden was een pleidooi voor het stadhouderschap.

Onder de steun voor de oorlogspolitiek van Willem III, die ook duidelijk uitkomt in de titels van de beide oorlogsbazuinen, zit een theologisch denkkader met betrekking tot het voeren van een rechtvaardige oorlog. Oomius is geen pacifist, maar onder bepaalde omstandigheden is oorlog voeren geoorloofd en wordt men daartoe zelfs geroepen. Oomius staat hier in een lange traditie, waarin de deugd een belangrijke rol speelt. Oomius hekelt de motieven voor de oorlog van de Franse en Engelse koningen. Het is machtswellust en oorlogszucht. Lodewijk XIV zou zelfs uit zijn op een universele monarchie. Bovendien was de oorlog niet eens officieel verklaard en werden er vredesovereenkomsten geschonden. De Republiek stond in haar recht om de wapens op te pakken. Zij moest zichzelf verdedigen om het behoud van vrijheid en godsdienst. Oomius ziet de oorlog als een godsdienstoorlog. Moed om te vechten en met gevaar voor eigen leven op te komen voor vrijheid en religie is een christelijke deugd. Het is van belang dat ook de soldaten vroom christen zijn en dat zij door middel van veldpredikers onderwezen worden. Oomius gebruikt de deugd om een brug te slaan tussen theologie en politiek. Ook op dit punt staat hij in een lange traditie.

De oorlogspolitiek zoals Oomius die voorstaat, is gericht op het beschermen van het vaderland. Oomius gebruikt 'vaderland' als verwijzing naar de Republiek als geheel. Hij vult dit begrip niet theologisch in, maar politiek. Daarbij benadrukt hij de eenheid tussen vaderland en religie, tussen Republiek en gereformeerde belijdenis. Oomius' denkkader is dat God de geschiedenis leidt en dat Hij op een bijzondere manier voor de Republiek gezorgd heeft. Dat heeft Hij gedaan door haar uit de Spaanse en daarmee rooms-katholieke overheersing te bevrijden en te brengen tot het ware evangelie. De Republiek is als een Bijbels Israël, dat uitgekozen is en waarmee God een verbond gesloten heeft. Vanuit deze verbondsmatige lijn wordt Gods hand in de geschiedenis aangewezen en geduid. De eenheid tussen Republiek en gereformeerde belijdenis werd vastgelegd in de Unie van Utrecht, na de Synode van Dordrecht en in de Grote Vergadering van 1651. Politiek en godsdienst zijn geen gescheiden grootheden. Oomius kan zich als predikant vrijmoedig met de politiek bemoeien, want die is een uitvloeisel van de gereformeerde confessie. Dat God de Republiek heeft uitgekozen wil niet zeggen dat Oomius daarbij ook zegt

dat andere volken niet uitgekozen zouden zijn. Hij legt de nadruk op de parallelen die hij ziet tussen het volk Israël en de Republiek. Het gevolg is wel dat er een sterke antithetische toonzetting in Oomius' bazuinen zit. Met name in de eerste bazuinen, die verschenen zijn in de periode dat de Republiek in een zeer penibele situatie verkeerde. Naarmate de positie van de Republiek weer sterker werd, wordt de antithetische toon minder. De parallel met Israël is dus tevens een retorisch middel om de confessionele staat te verdedigen. Oomius is echter ook pragmatisch en sluit in zijn toonzetting aan bij de politieke werkelijkheid. Bij de verbondsmatige lijn die Oomius kiest, heeft hij tevens oog voor de economische belangen van de Republiek. Welvaart ziet hij als een zegen van God op een vroom leven. Strijden tegen de vijanden is de zegeningen van God beschermen. Dit alles kan niet zonder bekering, want God is goed voor hen die trouw zijn aan zijn verbond.

Bij het bijzondere land dat de Republiek is en de eenheid met de gereformeerde religie hoort ook het Oranjehuis. God heeft de prinsen van Oranje gegeven om de politieke eenheid in de Republiek via de Unie van Utrecht en de godsdienstige eenheid te bewaren, door bij de gereformeerde belijdenis te blijven. Staatkundig sluit dat aan bij de rol die de stadhouders hadden gekregen in de Unie van Utrecht: boven de partijen en opkomend voor het algemeen belang. Deugden zijn hier eveneens van groot belang. Oomius voert regelmatig aan hoe deugdelijk de prinsen zijn geweest. Met name vroomheid is een deugd die van een vorst verwacht mag worden en die bij het Oranjehuis veelvuldig gevonden wordt. Hij beschrijft de Oranjevorsten als koningen met internationale allure. Toch pleit hij niet openlijk voor de monarchie, wel voor erfopvolging en verheffing in de waardigheden van voorouders. Inhoudelijk komt dit neer op een monarchie, maar door te focussen op de functie van de stadhouder in de Unie wordt het dienende element benadrukt. Hij moest het algemeen belang dienen, dat wil zeggen opkomen voor de eenheid en de religie.

Het particularisme van de 'ware vrijheid' is in Oomius' denken niet te verenigen met Gods leiding in de geschiedenis. God heeft juist het Oranjehuis gegeven om de Republiek als confessionele staat te waarborgen, zoals Israël destijds het huis van David had. Oomius verlangt terug naar tijden van politieke en religieuze eenheid, met een gezamenlijke vijand die rooms-katholiek is. Oomius ziet de gebroeders De Witt als de oorzaak van de verdeeldheid in de Republiek. Dat burgers het heft in eigen hand hebben genomen wordt door Oomius, zij het wat impliciet, gelegitimeerd. Zij hebben het juiste gedaan, omdat zij, toen de rechters dat niet hadden gedaan, opgekomen waren voor vrijheid en godsdienst. De politieke koers van de 'ware vrijheid' was desastreuus geweest. In deze uitzonderlijke situatie moest ingegrepen worden. Dit is echter wel een uitzondering, want in Oomius' ideale samenleving neemt ieder zijn plek trouw in.

Het Oranjehuis heeft een rol in Gods plan met de Republiek. 'Voor de Heer en voor Oranje!' staat voor een ideaal, waarvoor het oudtestamentische Israël model staat, waar tempel en paleis, kerk en overheid, gezamenlijk het ware geloof beschermen en uitdragen. In de bazuinen wordt dat ideaal beschreven alsof dit in deze wereld werkelijkheid is geweest en weer kan worden.

Summary

This study investigates the ‘trumpets’ (*bazuinen*) of the Reformed minister Simon Oomius (1630-1706). In particular, it seeks to offer a theological account of Oomius’s political position as it comes to expression in a series of political pamphlets written between 1672 and 1674, during the first years of William III’s stadholderate. Oomius wrote five ‘trumpet’-pamphlets: *Oorlogsbazuin* (‘Trumpet of war,’ 1672), *Troostbazuin* (‘Trumpet of consolation,’ 1673), *Oorlogsbazuin* (‘Trumpet of war,’ 1673), *Triomfbazuin* (‘Trumpet of victory,’ 1674), and *Vredesbazuin* (‘Trumpet of peace,’ 1674). With its 82 pages the *Oorlogsbazuin* of 1673 is the shortest, while the 171 pages of the *Vredesbazuin* make it the longest. In the first three chapters of this study the context is described by way of a brief biographical sketch of Oomius, a description of the debates surrounding the role of the House of Orange, and an examination of the ‘trumpet’-genre that Oomius used for his pamphlets. The following four chapters offer a study of the ‘trumpets’ themselves.

Simon Oomius was born on March 1, 1630, in Heenvliet, where his father Cornelis was a Reformed minister. Cornelis hailed from the Southern Netherlands, where his family found itself in a comfortable position in Turnhout and other cities. However, he was forced to surrender his position and the majority of his belongings on joining the Reformed faith, convinced that God himself had called him there. First Cornelis became schoolmaster in Delft, but in 1619 he was declared eligible for call and became a minister as a so-called *Duitse klerk*, that is, a minister without a formal theological education. At the time, this was a step that more schoolmasters made. During those years the Lord of Heenvliet was Frederick Henry’s protegee Johannes Polyander van den Kerckhove, who held a number of positions of influence. Polyander van den Kerckhove played an important role in the negotiations for the marriage of William II and Mary Stuart. Following William II’s death, Heenvliet continued to hold sway when it came to William III’s upbringing. Oomius therefore spent his youth in an area where an influential Orangist held a significant position of power.

Oomius first studied theology in Leiden, and later in Utrecht, drawn to the latter by such theologians as Gisbertus Voetius and Johannes Hoornbeeck. In 1653 he became minister at Purmerland in Lady Maria Overlander’s precinct of Purmerland and IJpendam. Together with her husband Frans Banning Cocq, she was well integrated in the Amsterdam regent circle, related as they were by marriage to the De Graeff regent family. In 1674 Oomius served as chaplain in the army of William

III, letting on in the preface to the 1672 *Oorlogsbazuin* that he had already served the army in some capacity on an earlier occasion.

Oomius published many works, including occasional writings like the ‘trumpets’ examined here. Already in the 1660s he wrote about the Republic as a confessional state. In 1662 he discussed the position of the Roman Catholic Church in the Republic in his *Theologico-politica*, while his *Schriftuerlijcke prognosticatie* of 1666 similarly addressed the important role that Reformed piety played within the Republic. This latter work also serves as one of the more important sources for reconstructing parts of Oomius’s network. Praise poems in this work were written by Simon Simonides (1629–1675), minister in The Hague during the 1670s, and by Jacobus Borstius (1612–1680), at that time minister in Rotterdam. Two other friends were Franciscus Ridderus (1620–1683) and Thaddeüs de Landman (1628/9–1681), ministers in Rotterdam and The Hague, respectively. It was to the latter that Oomius dedicated his *Triomfbazuin*. During these years marked by the republican rule of Grand Pensionary Johan de Witt, all these men had come into conflict with the state for their Orangist convictions. Oomius, however, resigned himself to the existing power relations and adopted a more pragmatic approach, patiently biding his time and using print rather than pulpit to engage the public debates.

Oomius showed himself a true child of his times by his involvement in the debate culture of the seventeenth-century Republic. His contribution to these public debates came in the form of ‘trumpets.’ A global study of such ‘trumpets’ published between 1617 and 1795 reveals that they were generally polemical in character and often came from the Orangist side. Oomius’s ‘trumpets’ follow this general pattern. His political profile clearly emerges from the content and dedications of the five ‘trumpets.’ The best-known of Oomius’s dedicatees include the aforementioned Thaddeüs Landman, as well as Cornelis Trump, the son of Maarten Tromp and an admiral in the Dutch fleet. Both of these public figures were well-known for their Orangist convictions. The call to repentance found in Oomius’s own ‘trumpets’ as well as those written by his seventeenth-century colleagues also reveals how they represented a means for propagating the ideal of a confessional state. According to that ideal, the Republic’s political bodies shared in the responsibility for maintaining the *praxis pietatis*.

In the analysis of the ‘trumpets,’ an attempt is first made to identify concrete political positions on the part of Oomius. His petition in the fall of 1672 for everyone to pay their taxes so that the stadholder can carry out his duty to protect the land closely matches the content of the letters William III sent to the States of Zeeland and the States of Holland and West-Friesland. In his ‘trumpets,’ Oomius thus fully complies with the wish the prince had expressed for ministers to urge their churches to contribute financially to the defence of religion and freedom. He does not just appeal to Romans 13 to urge obedience to the government, but calls on his readers to support and execute the war policies of William III. Under no condition whatsoever was peace to be made with France, since that would mean the downfall of the Republic. Giving in to France would mean the end of freedom and the Reformed

religion, since the French king was intent on abolishing it. In Oomius's call to pay taxes we also find his ideal society reflected, that is, a harmonious union in which all have their own role with the accompanying rights and duties. So too he sides with those who plead for an increase of the defence budget and, as he writes at length in his *Vredesbazuin*, refuse cutbacks even in times of peace. This had been one of the most fiercely debated matters between the regents of Holland and William II following the Peace of Munster. After all, the army was one of the most important pillars for the power of the stadholders, since they had been assigned the office of military commander. A plea to maintain defence spending in times of peace therefore represented a plea in favour of the stadholderate.

Behind Oomius's support for William III's policy of war, as he also expressed it in the title he gave to his two 'Trumpets of war' (*Oorlogsbazuin*, 1672 and 1674), we find a just war theology. Oomius was no pacifist and rather argued that war was justified under certain circumstances, and that at times one is even called to it. As such he stands in a long tradition where the notion of virtue plays an important role. Oomius denounces the war motives of the French and English kings as war-mongering and lust for power. To his mind, Louis XIV even seemed to be aiming at a universal monarchy. Moreover, there had as yet been no official declaration of war, and existing peace treaties were being broken. For that reason, the Dutch Republic was justified in taking up arms to defend itself for the sake of freedom and religion. Oomius thus saw the war as a religious one. It is a Christian virtue to fight courageously and to defend freedom and religion at the cost of your own life. Soldiers too should be pious Christians and receive instruction from army chaplains. For Oomius, virtue can be used to bridge the gap between theology and politics. On this point as well he finds himself in a longstanding tradition.

The war policy advocated by Oomius is aimed at the defence of the 'fatherland.' Oomius uses this term to refer to the Dutch Republic in its entirety, with a political rather than theological connotation. He furthermore emphasizes the unity between fatherland and religion, between Republic and Reformed confession. Oomius's thought is framed by the notion of a God who guides history and has shown special care for the Republic. He did so when he freed the Dutch from Spanish – and therefore Roman Catholic – dominion and brought them to the true gospel. The Republic is like the nation of Israel in the Bible, chosen by God and united with him in a covenant. It is at the hand of this covenantal trajectory that Oomius identifies and explains the hand of God in history. The unity between the Republic and the Reformed religion was established in the Union of Utrecht, after the Synod of Dort, and at the Great Assembly of 1651. Religion and politics are for Oomius not separate matters. He is convinced that he as a minister is free to intervene in politics, since it is an extension of the Reformed confession. For Oomius the fact that God chose the Dutch Republic does not mean that the other nations have not been chosen. What he rather emphasizes are the parallels between the people of Israel and the Republic. The 'trumpets' do, however, witness a powerful antithetical tone. This is true of the first 'trumpets' in particular, appearing at a time when the

Republic found itself in the direst of straits. But once the Republic began gaining a stronger position, the antithetical tenor starts to drop off. The parallel with Israel thus also serves as a rhetorical means to defend the confessional state. Yet Oomius is also pragmatic, and in his tone adapts himself to the existing political realities. In his covenantal line we see also his concern for the Republic's economic interests. In his eyes, welfare is God's blessing on a life of piety. To fight the enemy is to defend the blessings of God. This cannot happen if there is no repentance, since God is good to those who remain faithful to his covenant.

The House of Orange is intimately connected with the Republic's special status and its close ties to the Reformed religion. In Oomius's vision, God himself gave the princes of Orange to the Republic to protect its political unity through the Union of Utrecht and religious unity, by keeping to the Reformed confession. On a political level this position is connected to the role that the stadholders had been given in the Union of Utrecht: to be above the parties, and to defend the common good. Here too virtues play an important role. Oomius regularly describes just how virtuous the princes really were. A particular virtue one may expect from a sovereign is piety, and Oomius argues that it has been exhibited frequently by the members of the House of Orange. He describes the princes as kings of international allure. He does not plead openly for a monarchy, although he does defend hereditary succession and the transmission of ancestral offices. In substance this indeed amounts to a defence of monarchy, and yet Oomius's emphasis on the task of the stadholder as stipulated in the Union means that his focus is on the aspect of service. The stadholder was to serve the common good, that is, unity and religion.

In Oomius's mind the particularism of 'true freedom' cannot be reconciled with God's providential guidance in history. Just like Israel once had the house of David, so God has given the House of Orange to safeguard the Republic as a confessional state. Oomius yearns for the days of political and religious unity with a common, Roman Catholic enemy. In his eyes, the brothers De Witt are the cause of the division seen in the Republic. He even justifies – albeit only implicitly – the way the citizens took the situation in their own hands when the brothers were assassinated. They did what was right, rising up in defence of freedom and religion when the judges had failed in their task. The politics of 'true freedom' had been a disastrous one, and in those exceptional circumstances intervention had been necessary. Such interventions remain an exception, however, since in Oomius's ideal society every person faithfully assumes his or her place.

The House of Orange thus has a role in God's plans for the Republic. The cry 'For the Lord and for Orange!' was illustrative of an ideal modelled after Old Testament Israel, where temple and palace, church and government, protected and promoted the true faith together. In Oomius's 'trumpets' that ideal is depicted as if it had been, and will once again become, a reality of the present day world.